

Târgoviștea între masacrul boierilor înfăptuit de tânărul Vlad Țepeș, odiseea craniului lui Mihai Viteazul și execuția soților Ceaușescu

Orașul Târgoviște a fost menționat documentar pentru prima dată ca reședință domnească în anul 1396, în timpul lui Mircea „cel Bătrân“ (1386-1418). Detronând Curtea de Argeș, așezarea dâmbovițeană avea ca principal atu faptul că se afla la răscrucea unor drumuri comerciale care se îndreptau spre Brăila, Buzău și Giurgiu. În secolele XV-XVI și în prima jumătate a secolului XVII, orașul a fost cetatea de scaun a Țării Românești, care ulterior va fi mutată la București.

Prima mențiune documentară a orașului Târgoviște, amintită ca reședință domnească, este cuprinsă în memorialul de călătorie al cruciatului bavarez Johann Schiltberger în anul 1396, care a vizitat orașul cu ocazia pregătirilor pentru lupta de la Nicopole. Dar, cum această lucrare a fost editată la 31 de ani după acest moment, se presupune că în 1396 deja orașul avea fortificații, ca orice capitală a vremii. În actele interne, Curtea Domnească este atestată în timpul lui Mircea cel Bătrân când, într-un act al fiului și asociatului său la domnie, Mihail I, datat 1417-1418, se vorbește despre “[...]însuși orașul domniei mele Târgoviște[...]”. Din acest act se poate înțelege că, la acea dată, aici funcționa o reședință voievodală, fortificată desigur. De altfel, săpăturile arheologice confirmă această supoziție, datând perioadei lui Mircea cel Bătrân: o casă, prima biserică-paraclis, o *curtină* /zid de apărare cu turnuri și badtioane/ și urme ale unei palisade (*palancă*) de lemn de mici dimensiuni. Dezvoltarea și extinderea fortificațiilor se face însă o jumătate de veac mai târziu, după menționarea ca singură capitală a Țării Românești

(act emis de Alexandru I Aldea în anul 1431), posibil în timpul domniei lui Vlad Dracul (după părerea lui Nicolae Constantinescu) sau chiar în timpul lui Vlad Țepeș (în opinia istoricului Tereza Sinigalia). Nicolae Stoicescu afirmă că aceste lucrări s-au desfășurat în două etape: prima, inițiată de voievodul Vlad Dracul, care reface și extinde fortificațiile, iar a doua, în timpul lui Vlad Țepeș, care adaugă turnuri (din prima domnie a acestuia datând Turnul Chindiei) și câteva clădiri utilitare (Biserica „Sfânta Vineri“). Oricare ar fi fost etapele acestor lucrări sigur este că, după mijlocul veacului al XV-lea, fortificațiile curții domnești devin cele mai mari din țară, șanțul de apărare, lat de aproximativ 20-24 de metri și adânc de 4 metri fiind întărit cu pari de lemn dispuși oblic în mal. Un act datat 17 noiembrie 1476 menționează pentru prima oară un pârcălab al cetății ceea ce presupune că, la acea dată, Târgoviște avea un important rol militar. Spre sfârșitul aceluiași secol se ridică o porțiune de de aproape 20 de metri de zid terminată cu un turn de veghe. O altă etapă de extindere a fortificațiilor este inițiată la sfârșitul secolului al XVI-lea de către voievodul Petru Cercel, care aduce suprafața din interiorul incintei la circa 29.000 metri pătrați, suprafața cea mai mare de dezvoltare a întinderii fortificațiilor pe care a avut-o de-a lungul timpului. Totodată, cu această nouă extindere, repară palatul și construiește o serie de utilități absolut necesare, precum apeductul ce aprovizionează cu apă palatul și garnizoana.

Totuși perioada de maximă dezvoltare a reședinței voievodale o cunoaște sub domnia lui Matei Basarab care dublează practic grosimea zidurilor și reface șanțul de apărare, ce urmează traseul fortificațiilor lui Petru Cercel. Acest nou șanț, cu o lățime și o adâncime de 3 metri, era dublat de un val de pământ pe o lungime de 5 km peste care se ridica o palisadă de bușteni. Pe zidul de piatră, au fost amenajate zece bastioane de formă rectangulară (astăzi se mai văd urmele a șapte dintre acestea) cu o suprafață de 40x45 de metri. Cele cinci porți de acces în cetate, ce purtau numele localităților spre care se îndreptau drumurile (Buzău, Argeș, Dealu, Câmpulung și București), au fost refăcute din piatră,

asigurându-le și câte o cameră pentru corpul de gardă. Noile porți erau de formă pătrată, cu latura de 8,5 metri, iar pe direcția de acces aveau două arcade cu deschiderea de 5 metri. În ziua de azi se menține în elevație numai Poarta Dealului, iar porțile Câmpulungului și a Bucureștiului au fost descoperite din întâmplare cu ocazia unor lucrări edilitare, ultima fiind reconstituită. Din nefericire, primul care a testat calitatea fortificațiilor a fost însuși Matei Basarab care, în timpul revoltei mercenarilor din gardă (seimenii) din 1653 „[...]i-au închis porțile și i-au ieșit înainte la șanțul cel mare[...]“, voievodul fiind nevoit să ia cu asalt cetatea. Urmașul acestuia, Constantin Cârnul, prin soția sa, face câteva îmbunătățiri la clădirile din interiorul zidurilor. Dar, după revolta lui Mihnea al III-lea, la cerința expresă a Înaltei Porți, domnitorul Gheorghe Ghica (1659-1660) începe pocesul de demantelare a curții voievodale și demolare a palatului, în dorința de a distruge orice oricare fortificații ce ar fi putut sluji în caz de revoltă a voievozilor Țării Românești.

Dezvoltarea impresionantă a construcțiilor și a arhitecturii din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu a atins și Curtea Domnească din Târgoviște. Cu încuviințarea otomanilor, marele voievod reface parțial fortificațiile, dar, în special, se reconstruiesc și dezvoltă palatul voievodal (1695), bisericile (1699) și clădirile utilitare sau decorative (foișorul de piatră din interiorul grădinilor domnești). Cu această ocazie, sunt construite în afara zidurilor două dependințe ale palatului: Casa iazagiului /secretarul, cel care redacta actele, în special pe cele în limba turcă/ și Casa coconilor (1701). După această nouă perioadă de înflorire, o dată cu martiriul voievodului canonizat și cu mutarea definitivă a capitalei țării în București, zidurile încep a se deteriora. Războiul ruso-turc din 1736-1739, purtat și pe teritoriu românesc, afectează grav construcțiile, Curtea domnească fiind incendiată, pentru ca mai apoi, un cutremur de pământ să afecteze decisiv ce mai rămăsese din ruinele incintei fortificate. Unele reparații au mai fost făcute de către domnitorul Grigore al II-lea Ghica între anii 1748-1752, însă s-au dovedit de proastă calitate căci bolțile palatului se surpă în 1785. Un nou incendiu și cutremur în

anul 1803 duc ansamblul arhitectonic la o definitivă ruinare. În 1821, în timpul revoltei Eteriei, Alexandru Ipsilanti, conducătorul răsculaților greci, destupă șanțurile de apărare și încearcă a reface vechile fortificații. Tentativa acestuia de a readuce vremurile de glorie ale cetății medievale se spulberă penibil la auzul veștii că armatele otomane se îndreaptă spre Târgoviște, când „[...]au început cu toții a se căpui cu fuga[...]“). Aceste șanțuri mai puteau fi văzute până spre sfârșitul secolului XIX, fiind studiate și descrise de Cezar Bolliac. O dată cu trecerea timpului și cu dezvoltarea urbană șanțurile, ca și zidurile incintei, sunt astupate, fiind construite peste aceste vestigii clădiri aducând pagube ireparabile sitului. Ultimele lucrări importante de restaurare și conservare a ruinelor se fac în anul 1961, când, rămășițele vechilor fortificații, sunt redată circuitului turistic cu actualul aspect.

De la Mircea cel Bătrân și până la Constantin Brâncoveanu, aproape toți voievozii ce și-au avut aici reședința au făcut ca preț de câteva secole „să tremure șalvarii și să asude turbanele turcilor“, ce îndrăzneau să treacă dincoace de Dunăre. În anul 1585, francezul Jacques Bourgars relate: „Petru Cercel a făcut la Târgoviște un palat mic, dar frumos“. Din tot ce a fost, acum doar zidurile înviorează amintirea. Atâta amar de vreme capitală a Țării Românești, „Târgoviștea este locul în care, dacă s-ar întâmpla vreodată Învierea, s-ar afla, cu siguranță, cea mai mare densitate de voievozi pe metrul pătrat“. Căci, mai bine de jumătate de mileniu, Târgoviștea și-a consumat existența istoric și eroic. Cei aproape douăzeci de mari voievozi ai Țării Românești au oprit vremelnic hoardele păgâne, dând oarecum o pauză de respirație creștinătății. Și, ca semn al trecerii lor prin lume, au ridicat palate și biserici, a căror strălucire a pălit în timp, iar azi se stinge încet printre ruine. Dintre acestea, doar Turnul Chindiei mai rezistă, restaurat. Turnul îndeplinea pe vremuri un rol militar de prim ordin în viața curții medievale, servind ca punct de observație, iar ulterior drept închisoare. În Turnul Clopotniței, în stânga, pe o lespede de marmură sunt trecuți cronologic toți domnitorii ce și-au săvârșit aici domnia. Sunt nume răsunătoare ce-au făcut ca, vreme de cel

puțin trei secole, toți sultanii Înaltei Porți să aibă probleme legate de nesupunerea valahilor. Mircea cel Bătrân, Mihail I, Dan al II-lea, Alexandru Aldea, Vlad Dracul, Vladislav al V-lea, Vlad Țepeș, Vlad Călugărul, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Radu de la Afumați, Pătrașcu cel Bun, Petru Cercel, Mihai Viteazul, Radu Șerban, Matei Basarab, Constantin Șerban, Mihnea al III-lea, Constantin Brâncoveanu au fost cei care i-au umilit pe marii cuceritori ai Europei și, după lupte, au ridicat aicपालate și biserici pentru pomenire.

Înălțat în secolul al XIV-lea, servind pentru strajă și apărare, Turnul Chindiei este înalt de 27 de metri și are o bază în trunchi de piramidă placată cu piatră, care continuă cu un cap cilindric de cărămidă, care adăpostește două etaje. În interior, pe zidurile sale, figura și faptele lui Vlad Țepeș sunt descrise cu lux de amănunte.

Născut la Sighișoara, ostatic în adolescență, conform tradiției fiilor de domnitori, împreună cu fratele său (Radu cel Frumos), la turci, trăind apoi o vreme în Transilvania sub aripa lui Iancu de Hunedoara (și fiind numit, ca și tatăl său, guvernator militar al părții de sud a regiunii), Vlad Țepeș s-a afirmat pe deplin ca personalitate politică în Țara Românească, la Târgoviște, în cele trei domnii ale sale. Curtea domnească, ridicată de bunicul său patern, Mircea cel Bătrân, a fost casa în care a locuit și unde a înălțat turnul de apărare, numit azi Turnul Chindiei, unde a plănuit ridicarea antiotomană, dar și locul în vecinătatea căruia Sultanul Mahomed al II-lea Cuceritorul, văzând „pădurea de țepe“, decide retragerea peste Dunăre.

Anul 1459 a fost anul de cotitură al domniei lui Vlad Țepeș. Începând de atunci el n-a mai vrut să plătească *haraci* (birul anual) turcilor, bizuindu-se pe ajutorul lui Ștefan cel Mare și al lui Matei Corvin. În țară, a reușit facă liniște și să taie din rădăcină uneltirile vrăjmașilor. Pedepsirea boierilor și orășenilor târgovișteni, pentru a răzbuca uciderea fratelui său Mircea, a avut loc în primăvara anului 1459, chiar de Paște. Izvoare contemporane ne povestesc cum s-au întâmplat evenimentele. Dând o mare masă în palatul domnesc de la Târgoviște, Țepeș i-a întrebat pe

boierii amețiți de vin câți domni știu să se fi perindat pe tronul Țării Românești până la el. Unii, mai bătrâni, au răspuns 30, alții, 20, iar cei mai tineri cunoșteau doar 7. Iscodind apoi care ar fi cauza acestei instabilități, la răspunsurile lor îngâimate, Țepeș ar fi strigat tunător: „Vina o poartă rușinoasele voastre dezbinări!“, după care ar fi poruncit tragerea în țeapă a celor 500 de invitați. Această știre trebuie luată în considerare cu mare rezervă. Dacă amănuntele discuției dintre domn și boieri ar putea fi reale și ușor de crezut, numărul domnilor români predecesori ai lui Țepeș în Țara Românească cere o explicație. Nu este vorba de 30 de domni la tron ci de reveniri continue la tron, întrerupte de domniile rivalilor. În schimb, cifra de 500 de victime la un ospăț nu poate fi acceptată, dacă avem în vedere chiar și numai dimesiunile palatului domnesc din Târgoviște. Istoricii presupun că este vorba de maximum 50 de boieri.

Măsurile radicale pe plan intern aveau ca drept scop pregătirea țării pentru marea înfruntare cu otomanii, pe care domnul român o simțea că se apropie. Mahomed al II-lea îi ceru în iarna anului 1461-1462 tributul neplătit vreme de trei ani, adăugând și 500 de copii pentru corpul de ieniceri. Țepeș trebuia să se prezinte personal cu tributul la Sublima Poartă. Copii pentru corpul de ieniceri nu fuseseră niciodată luați din Țările Române, așa că cererea reprezenta mai mult un abuz. Țepeș respinsese toate pretențiile Porții și mai mult de atât, l-a tras în țeapă pe conducătorul turc al Cetății Nicopole – Hamza Pașa – împreună cu secretarul grec Catavalinos și o trupă de soldați. La 11 februarie, Dunărea, de la Vidin până la vărsarea în mare, era controlată de trupe românești. Țepeș stătea în Giurgiu și scria Regelui Ungariei, cerându-i ajutor, în cuvinte mândre, cum de mult nu-i mai spusese un domn român: „...Nici cu un chip nu voim să lăsăm în drum ce am început, ci să ducem lucrul la capăt. Căci, dacă Dumnezeu cel atotputernic va asculta rugăciunile și dorințele creștinilor, și-și va pleca auzul cu bunăvoință spre rugăciunile sărmanilor săi și ne va da astfel o biruință împotriva păgânilor, dușmani ai crucii lui Hristos, va fi cea mai mare cinste și folos ajutor sufletesc

pentru Măria Ta și (...) pentru toată creștinătatea cea adevărată. Deoarece nu voim să fugim dinaintea sălbăticiilor lor, ci să avem, în orice chip, lupta cu dâșșii. Iar, dacă vom ajunge, ferească Dumnezeu, la un sfârșit rău și va pieri țărișoara aceasta, nici Măria Ta nu vei avea folos și înlesnire de așa ceva, pentru că va fi pentru pagubă creștinătății întregi“.

La venirea primăverii, însuși Sultanul Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, în fruntea unei numeroase armate pe care contemporanii îngroziți – și chiar unii istorici de astăzi – o considerau de 250.000 de oameni, dar care în realitate nu depășea 60.000, dintre care nu toți capabili de luptă, a apărut la Dunăre și a pornit o expediție de pedepsire a lui Țepeș. Acesta îi opunea cam 30.000 de oameni angajați într-un război de hărțuire. Fortând trecerea Dunării pe la Vidin, oastea turcească a început înaintarea prin Țara Românească, spre Târgoviște, pe ruta Calafat-Craiova-Slatina-Târgoviște. Căldura era atât de înăbușitoare în câmpia olteană, încât cronicarii turci găseau că kebabul lor ar fi putut fi prăjit pe zalele luptătorilor. Turcii se îndreptau cu pierderi mari spre Târgoviște, capitala țării. În drum, ei nu întâlneau nici cetăți, nici orașe, pe care să le asedieze, ci doar – nevăzuți – pe ostașii lui Țepeș, care îi hărțuiau încontinuu. Detașamentele otomane plecate după pradă erau atacate sistematic, grânele arse, fântânile otrăvite. În noaptea de 16 spre 17 iunie a avut loc una dintre cele mai îndrăznețe acțiuni din câte cunoaște istoria militară ale unei armate creștine împotriva otomanilor: un atac de noapte având ca scop uciderea Sultanului Mahomed al II-lea. Ni s-a păstrat descrierea acestui atac făcută de Nicolae de Modrusa, care ar fi auzit-o chiar din gura lui Țepeș. „...În cele din urmă, Sultanul l-a asediat, aflându-l ascuns într-un munte oarecare, în care valahul, sprijinit de natura locului, se închisese cu 24.000 de oameni, care îl urmaseră de bunăvoie. Unde, când și-a dat seama că va pieri de foame sau va cădea în mâna prea crudului dușman și socotind că ambele eventualități sunt nedemne de oamenii viteji, a îndrăznit să comită o faptă demnă de a fi amintită. Chemându-i așadar pe ostași și înfățișându-le situația, i-a convins să invadeze tabăra dușmană cu trupele-i împărțite și fie să cadă

vitejește în luptă, cu glorie și cinste, fie, dacă soarta va fi favorabilă acestei inițiative, să se răzbune împotriva dușmanului într-un chip nemaipomenit. Așadar, folosindu-se de câteva căpetenii turcești pe care le-a prins spre amurg, pe când rătăceau în chip imprudent, a pătruns la începutul nopții cu o parte a trupelor în tabără turcească, străpungând fortificațiile și, în tot cursul nopții, alergând ca un fulger în toate direcțiile, a făcut măcel mare; încât fie dacă celălalt dintre comandanți căruia îi încredințase restul trupelor, ar fi avut tot atâta curaj, fie dacă turcii s-ar fi conformat mai puțin strict poruncilor repetate ale Împăratului de a nu părăsi garnizoanele din pricina ciocnirilor nocturne, valahul fără îndoială ar fi dobândit cea mai mare și strălucită victorie. Dar întrucât nici celălalt comandant nu a îndrăznit să atace tabăra de cealaltă parte, după cum fusese stabilit, și din această pricină nici turcii nu au păzit cu mai multă strășnicie locurile lor, Țepeș, după ce a provocat un măcel de necrezut, fără a pierde într-o ciocnire atât de mare pe mulți dintre ai săi, dintre care totuși foarte mulți au fost răniți, a părăsit tabăra dușmană și înainte de zorii zilei s-a reîntors în aceiași munți (de unde venise) fără că cineva să îndrăznească a-l urmări, într-atât le dăduse de furcă și vârase groază în toți. Am aflat, certându-i pe cei care au participat la această luptă, că împăratul turcilor, pierzând în acea noapte orice încredere în privința situației sale, a părăsit în ascuns tabără luând-o la fugă în chip rușinos și ar fi continuat drumul, dacă, dojenit de prieteni și adus aproape împotriva voinței sale, nu ar fi văzut în zorii zilei tabăra, după ce a văzut marea pierdere suferită de ai săi și aflând că ungurii aduc întăriri Dracului, s-a grăbit să se întoarcă pe unde venise și a trecut Dunărea“.

După atacul de noapte, turcii au mers către Răsărit, ajungând la Târgoviște, pe care cuceritorul Constantinopolului nu a asediat-o. Aici, în marginea orașului, au dat peste un câmp de țepe, în care se uscau Hamza Pașa, Catavolinos și mica lor oaste, alături de hoți și alți răufăcători. Plecând de aici, spune cronicarul bizantin, Laonic Chalcochondil „... chiar și Sultanul, cuprins de uimire spunea într-una că nu poate să ia țara unui bărbat care face lucruri așa de mari și, mai presus de fire, știe să se

folosească de domnia și de supușii lui. Mai spunea că acest bărbat care face astfel de isprăvi ar fi vrednic de mai mult.“

Voievodul Radu cel Mare reclădește începând cu 1499 biserica „Sfântul Nicolae din Deal“, cunoscută azi ca Mănăstirea Dealu, care va fi terminată de urmașul său Vlad cel Tânăr. Pictura acesteia va fi realizată în 1514 sub Neagoe Basarab de zugravul Dobomir din Târgoviște.

După toate probabilitățile, la Târgoviște a activat primul meșter tipograf din Țara Românească, Macarie, care a tipărit, începând cu anul 1508, primele trei cărți în limba slavonă cunoscute la noi: *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510) și *Evangheliarul* (1512). Către mijlocul aceluiași secol activitatea tipografică este reluată la Târgoviște de ucenicul lui Macarie, Dimitrie Liubavici, cu un *Molitvelnic* (1545) și un *Apostol* (1547).

În anul 1585, Petru Cercel a ctitorit Biserica Domnească din Târgoviște, construcție din cărămidă, cu plan de cruce greacă înscrisă, cu trei turle și un amplu pridvor deschis pe coloane, monument care atestă maturitatea arhitecturii muntene din secolul al XVI-lea.

Mihai Viteazul a reușit în 1600, pentru prima oară, Unirea celor trei principate românești – Țara Românească, Moldova și Transilvania. Prestigiul lui de apărător al creștinătății era recunoscut în întreaga Europă. Trădarea și uciderea lui a fost plânsă de toți românii. În timpul său, Târgoviște este ocupată de turcii lui Sinan Pașa, care fortifică zona centrală. În octombrie 1595, trupele creștine ale Ungariei și ale lui Mihai Viteazul eliberează orașul, ce suferă însă mari pagube.

În 1601, după asasinarea voievodului de către mercenarii generalului Basta, trupul a rămas lângă Turda, iar capul lui Mihai a fost dus la Mănăstirea Dealu din comuna Aninoasa, de lângă Târgoviște. Prima mutare a craniului a fost făcută în timpul domniei lui George Bibescu (1842-1848), atunci când au avut loc lucrări de restaurare a bisericii. Capul lui Mihai Miteazul a fost scos din mormânt și depus într-o raclă de sticlă alături de craniul lui Radu cel Mare, tot la Mănăstirea Dealu. După Unirea Principatelor, Dimitrie Bolintineanu a inițiat un proiect de aducere a craniului de la Mănăstirea Dealu într-un sicriu cu pedestal de marmură, la

București, însă proiectul nu a fost dus la bun sfârșit, deși fusese aprobat de Cuza. În timpul Primului Război Mondial (1916), pentru a nu fi prădător de dușmani, craniul lui Mihai Viteazul a fost mutat la Iași. După un timp, moaștele voievodului sunt din plimbate, de data asta până în Rusia, pentru a fi protejate în caz de invazie a Iașului. Din fericire, capul viteazului nu a fost trimis împreună cu restul Tezaurului către Moscova, ci către Cherson. După război, craniul a fost readus și înhumat definitiv la Mănăstirea Dealu în luna august 1920, într-un cadru festiv, în prezența Regelui Ferdinand I. Manifestare semnificativă, prima după înfăptuirea Marii Uniri de la Alba Iulia, a fost închinată unuia dintre marii eroi al neamului ce luptase și se jertfise pentru unitatea tuturor românilor. De la Mitropolia din Iași, în prezența oficialităților guvernamentale și locale și a unei mari mulțimi venite din localitățile vecine, rămășițele marelui voievod au străbătut Piața Unirii și s-au îndreptat spre gară, unde trupele au prezentat onorul marelui dispărut, simbol peste veacuri al unității tuturor românilor. Așezată într-un tren special, racla a fost însoțită de o numeroasă delegație și a fost întâmpinată de numeroși cetățeni prin localitățile pe unde a trecut și s-au desfășurat ceremonii omagiale în principalele gări. Cortegiul a ajuns la Târgoviște în ziua de 26 august 1920, așteptat la gară de autoritățile militare, civile și de clerul din localitate. După oficierea unei scurte ceremonii religioase, racla în care se afla capul marelui erou național, a fost depusă pe un afet de tun drapat cu drapelele naționale cernite și s-a îndreptat spre Mănăstirea Dealu, însoțită pe jos de un cortegiu în care se aflau un pluton de infanterie, corurile orașului care cântau cântece naționale, societățile culturale, autoritățile și un numeros public. În prezența Regelui Ferdinand, s-a desfășurat o ceremonie și s-au rostit mai multe cuvântări.

Revoluția lui Tudor Vladimirescu, din 1821, după ce izbândește la București, restabilind domniile pământene pe scaunul țării, se sfârșește trist la Târgoviște. Tudor și mulți dintre soldații săi sunt masacrați de eteriști pe locul din fața bisericii Mitropoliei, unde s-a ridicat o cruce de piatră, în amintirea lor.

Târgoviștenii au participat activ la Revoluția română din 1848 și au susținut toate actele politice ale unioniștilor. După Unire, Alexandru Ioan Cuza a intrat să viziteze orașul, pe sub o arcadă de flori, la 17 iunie 1859.

Modernizarea societății românești la sfârșitul secolului XIX a însemnat un mare avânt economic, ilustrat prin iluminarea orașului în 1863, inaugurarea cursei de diligențe și apoi de cale ferată București-Târgoviște, înființarea primei întreprinderi industriale – Arsenalul Armatei și construirea rafinăriilor de petrol.

Târgoviște și-a plătit tributul de sânge în toate marile bătălii ale națiunii. În Războiul de Independență din 1877-1878 s-au distins numeroși comandanți și ostași târgovișteni. În timpul Primului Război Mondial, Regimentul III Dâmbovița nr. 22 a primit Ordinul „Mihai Viteazul” pentru vitejia sa în campania din Transilvania din 1916, și apoi în timpul marilor bătălii de la Mărăști, Oituz și Mărășești în 1917.

Târgoviște a fost și locul execuției după condamnarea la moarte a liderului de stat comunist Nicolae Ceaușescu, precum și a soției sale, Elena Ceaușescu, în decembrie 1989. Pe 18 decembrie 1989, Ceaușescu pleacă într-o vizită oficială în Iran, lăsându-i soției sale, Elena, și altor colaboratori apropiați, misiunea de a înăbuși revolta de la Timișoara. Revolta continuă să ia amploare. După revenirea sa în țară, la 20 decembrie 1989, Ceaușescu ține o cuvântare televizată dintr-un studio de televiziune amenajat în incinta clădirii CC al PCR, în care califică evenimentele de la Timișoara drept o încercare din afară de imixtiune în afacerile interne și de subminare a suveranității României. Până la cuvântarea lui Ceaușescu, mediile oficiale de informare evită cu strictețe orice referință la evenimentele care se derulau în Timișoara, singurele surse de informare fiind posturile de radio din afara granițelor țării, precum Radio Europa Liberă și Vocea Americii.

În acest moment, lui Ceaușescu i se întinde o cursă. El este convins de către membri ai anturajului său, în care fuseseră infiltrați numeroși agenți sovietici, să ceară sprijinul poporului, căruia să-i promită mici

satisfacții material, între care mărirea simbolică a alocației pentru copii. Astfel, o mare „adunare populară“ în sprijinul regimului este organizată pentru ziua următoare, 21 decembrie, în fața sediului CC al PCR, într-un loc care, în urma evenimentelor acelei zile, poartă azi numele de Piața Revoluției. Complotiștii regizează tot felul de detalii, inclusiv difuzarea unor secvențe înregistrate cu rafale de arme automate, se creează haos și demonstrația „de sprijin“ degenerază într-o mișcare de răsturnare a regimului. Soții Ceaușescu, surprinși de această turnură a lucrurilor, se dovedesc incapabili de a păstra controlul asupra maselor. Populația Capitalei se adună în Piața Revoluției, unde se confruntă cu unități ale miliției și armatei. Raportul de forțe înclină în favoarea forțelor de represiune, bine reprezentate numeric și bine înarmate, care până la miezul nopții reușesc să degajeze piața, omorând zeci și arestând sute de protestatari.

Cu toată întreruperea transmisiunii televizate a demonstrației din 21 decembrie, reacția ineptă și neajutorată a lui Ceaușescu nu scapă neobservată de telespectatorii din întreaga țară. Până în dimineața zilei de 22 decembrie 1989, protestele se răspândiseră deja în toate marile orașe ale României. Moartea în condiții suspecte a ministrului apărării, generalul Vasile Milea, este anunțată în 22 decembrie de către posturile naționale de radio și televiziune. Imediat după acest anunț, o ședință extraordinară a comitetului politic executiv al PCR are loc, sub conducerea lui Ceaușescu, care cu acest prilej anunță că preia comanda armatei. Ceaușescu mai face o încercare disperată de a se adresa mulțimii adunate în fața sediului CC, dar fără succes. Protestatarii forțează ușile și pătrund în sediul CC, iar soților Ceaușescu nu le rămâne decât opțiunea de a fugi cu un elicopter care îi aștepta pe acoperișul clădirii CC.

Pe 22 decembrie 1989, între orele 6.00 și 12.00, Nicolae Ceaușescu și-a trăit cu intensitate nebunească ultimele clipe la cârma țării. Deși totul se prăbușea în jurul său, bătrânul dictator încă se mai gândea la o reprimare sângeroasă a demonștrărilor. Nu mai avea însă cu ce: Armata și Securitatea îl abandonaseră. „În focul evenimentelor, mulți apropiați

ai lui Ceaușescu au apelat la șemecherii pentru a părăsi corabia aflată în derivă. Generalul Stănculescu și-a pus piciorul în ghips. Dăscălescu s-a încuiat într-un WC ca să nu fie luat în elicopter. Hirjău a zis că se duce la toaletă și a dispărut. Aghiotanții dictatorului s-au făcut nevăzuți. Nicolcioiu a uitat să deconteze banii cu care venise din Iran“, mai spune Grigore Cartianu în lucrarea sa *Sfârșitul Ceaușeștilor*.

Victor Stănculescu i-a condus pe soții Ceaușescu până la elicopter, care îi aștepta cu motoarele pornite. În aparat urcaseră deja Emil Bobu și Manea Mănescu. Au plecat de la sediul CC al PCR la palatul de la Snagov. Nici acolo nu se simțeau, însă, în siguranță. Căutau un loc liniștit, în care să li se recunoască statutul de conducători. Ceaușescu visa să se instaleze într-un centru de comandă, de unde să organizeze rezistența.

În toată nebunia, el plecase cu elicopterul Dauphin de la Snagov spre Pitești, însă avea să ajungă doar la Târgoviște. Când aeronava se apropia de aeroportul de la Boteni a fost identificată prin radio, iar pilotul i-a transmis că ar putea fi doborâți. Atunci Ceaușescu i-a spus să aterizeze la șosea. Pilotul Vasile Măluțan (care va muri într-un straniu accident aviatic câțiva ani mai târziu, când aparatul său, care executa acțiuni de stropire a culturilor, se lovește de niște cabluri de înaltă tensiune!?) practic îi abandonează pe o șosea de lângă Târgoviște, de unde, într-un târziu, armata îi recuperează și-i transportă la o unitate militară din apropiere.

În cele 6 ore și 26 de minute cât s-au aflat în postura de fugari, soții Ceaușescu au folosit mai multe vehicule. Ei au zburat cu elicopterul prezidențial, pilotat de Vasile Maluțan (București – Snagov – Sălcuța), au circulat cu trei Dacii diferite și au încheiat printr-o cursă scurtă cu un Aro militar, condus de colonelul de securitate Gheorghe Dinu. Șoferii celor trei Dacii au fost un medic bucureșten, care făcea naveta la Găești, Nicolae Decă, un sătean din Văcărești – Dâmbovița, Petrișor Nicolae și un subofițer de Miliție din Târgoviște, Ion Enache.

După ce au coborât din elicopter, au oprit foarte multe mașini, unii șoferi făcând asta din pură curiozitate. Ofițerii de securitate care-i

însoțeau pe Ceaușești au oprit mașina doctorului Nicolae Deca (Dacie roșie cu numărul 4-B-2646), căruia Ceaușescu i-a zis: „A fost lovitură de stat, organizez rezistența la Târgoviște“. În comuna Văcărești, doctorul Deca a spus că are probleme tehnice cu mașina. Soții Ceaușescu și unul dintre ofițerii de Securitate au continuat drumul (de la ora 14.15) cu mașina unui alt cetățean găsit pe drum, Nicolae Petrișor (Dacie neagră numărul 4DB-3005). Au ajuns mai întâi la Fabrica de Oțeluri Speciale din Târgoviște, apoi (la ora 15.00) la Centrul pentru Protecția Plantelor aflat la 5 km de Târgoviște, de unde au fost preluați de milițienii maiori Ion Enache, sergentul major Constantin Paisie și șoferul plutonier Andrei Osman (ora 15.30). S-au îndreptat spre sediul Miliției din oraș, care a fost între timp ocupat de revoluționari, apoi, într-o mașină „radar“, au fugit spre localitatea Rățoaia. Au stat ascunși lângă o pădure până la lăsarea întinericului, când au revenit la sediul Miliției Județene (ora 17:50). Aici soții Ceaușescu au fost arestați și percheziționați de revoluționarii conduși de Ilie Știrbescu.

Comandantul garnizoanei, colonelul Andrei Kemenici, într-un interviu acordat ziarului Jurnalul Național pe 23 martie 2009, a declarat următoarele: „M-am dus la ei cam la o oră după ce au fost aduși în unitate. M-am prezentat și m-au întrebat cui mă subordonez. – *Comandantului armatei.* – *Și mai cui?.* – *Ministrului Apărării Naționale.* – *Care ministru?.* – *Păi, tovarășul Ceaușescu, nici eu nu mai știu, la gălăgia care e în București...* I-am spus că în documentele mele scrie că atunci când ministrul Apărării Naționale nu poate să-și exercite funcțiile, locul i-l ia șeful Marelui Stat Major, care era generalul Gușă. – *Cum mă, ăla pe care l-am trimis la Timișoara și nu a rezolvat problema?! Ăla e cu rușii.* – *Așa scriu actele, dar eu nu am vorbit cu el deloc.* – *Și cu cine ai vorbit?.* – *Vă informez că ordinele care se dau comandanților de armată sunt date de generalul Militaru.* Ceaușescu a zis că ăsta-i spion sovietic, e KGB-ist, că l-a scos afară din armată. – *Mie mi s-a spus de generalul Militaru că toate problemele dumneavoastră – nu mai știu exact cum m-am adresat atunci – vor fi soluționate de generalul Stănculescu.* Atunci, Ceaușescu și-a pus

mâna pe mâna mea și a zis: – *Să știi că ăsta e ministrul tău! Eu, azi-dimineață la 10:00, l-am numit în locul lui Milea, care a trădat. E bine, numai ordinele lui să le ascuți!*. Și s-a bucurat mult când a auzit că eu execut ordinele lui Stănculescu. Unitatea militară a fost amenințată de mai multe ori prin telefon, că va fi atacată. În practică însă, militarii care asigurau apărarea au fost confrunțați numai cu niște simulatoare electronice montate în apropierea unității, care emiteau efecte sonore și vizuale, imitând focuri și rafale de arme automate la care s-a răspuns prin foc real executat cu armele de infanterie din dotare. Situația era foarte încordată, cuplul Ceaușescu a fost urcat de două ori chiar și într-un TAB pentru a le asigura protecția și a preveni eliberarea lor“. Ion Iliescu trimite de urgență la Târgoviște un complet de judecată caricatural, căruia Nicolae și Elena Ceaușescu nu-i recunoaște autoritatea („Nu răspund decât în fața Marii Adunări Naționale!“).

La 24 decembrie 1989, printr-un decret al CFSN semnat de Ion Iliescu, a fost constituit Tribunalul Militar Excepțional. Din cauza paranoiei revoluționarilor, decretul a fost scris de mână într-un WC al Ministerului Apărării Naționale. Conform unui documentar BBC, Ion Iliescu n-ar fi dorit executarea Ceaușeștilor, dar generalul Victor Atanasie Stănculescu ar fi declarat că în caz contrar armata nu va colabora cu Consiliul Frontului Salvării Naționale. În cele din urmă, Iliescu a acceptat executarea cuplului pentru a obține sprijinul armatei.

Situația este prezentată puțin diferit în cartea *În sfârșit, adevărul...* Generalul Victor Atanasie Stănculescu în dialog cu Alex Mihai Stoenescu, apărută în 2009, în care generalul Stănculescu relatează că Vasile Ionel a fost însărcinat cu organizarea procesului Ceaușeștilor, în legătură cu care Silviu Brucan, Gelu Voican Voiculescu și Ion Iliescu i-au cerut să-i suprima pe Elena și Nicolae Ceaușescu.

Completul de judecată al Tribunalului militar, autointitulat „Tribunal al Poporului“ a fost format din doi judecători militari, coloneii Gică Popa (președinte) și Ioan Nistor, și trei asesori populari, căpitanul Corneliu Sorescu, locotenentul-major Daniel Candrea și locotenentul Ion Zamfir.

Grefierul era plutonierul-major Jan Tănase. Acuzarea a fost reprezentată de procurorul militar Dan Voinea, iar apărarea a fost asigurată de avocații din oficiu Constantin Lucescu și Nicolae Teodorescu (care nu au pledat în favoarea acuzaților, ci dimpotrivă!). Deplasarea la Târgoviște a membrilor „Tribunalului Militar Excepțional” s-a făcut cu cinci elicoptere. Într-unul din elicoptere se aflau deja cele două prelate verzi, în care urmau să fie înfășurate cadavrele soților Ceaușescu.

Soții Ceaușescu au fost condamnați printr-un proces-spectacol ținut în pur stil stalinist cu verdict trasat dinainte de generalul Victor Atanasie Stănculescu – un intim al cuplului prezidențial („-Victoraș, să ai grijă de copii!” i-ar fi spus Elena pe acoperișul CC înainte de fugă!) –, sentința de condamnare la moarte fiind executată pe loc în ziua de Crăciun(!), iar cei doi împușcați fiind rapid împachetați în sacii de învelit cadavre aduși dinainte. Sentința este motivată teatral de săvârșirea următoarelor infracțiuni:

- Genocid, prevăzut de articolul 357, aliniat 1, literele a-c, Cod Penal. În acele zile, la televizor s-a avansat cifra de 60.000 de victime ale represiunii din decembrie 1989, în realitate conform unui raport al Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 (IRRD), 1.166 de persoane au murit; potrivit acestuia, victimele din timpul Revoluției nu au apărut doar ca urmare a represiunii regimului comunist, acestei cauze alăturându-i-se și „nedeplin elucidatul fenomen terorist”; conform statisticilor, intervalul 17-22 decembrie 1989 s-au înregistrat 271 de martiri, 22-25 decembrie — 715, după 25 decembrie au fost înregistrate 113 victime, iar fără dată exactă au fost înregistrate alte 67; astfel, în total, Revoluția din 1989 a avut 1.166 de victime în orașele declarate martir: Alba Iulia, Arad, Brașov, Brăila, București, Buzău, Caransebeș, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Cugir, Hunedoara, Lugoj, Reșița, Sibiu, Târgoviște, Târgu Mureș, Timișoara;

- Subminarea puterii de stat, prevăzut de articolul 162, aliniat 1, Cod Penal;

- Acte de diversiune, prevăzut de articolul 163 Cod Penal;

– Subminarea economiei naționale, prevăzut de articolul 165, aliniat 2, Cod Penal, cu aplicarea articolelor 33-34 și 41, aliniat 2, Cod Penal. (Inclusiv s-a făcut referire la o presupusă încercare de a fugi din țară pe baza unor fonduri de peste un miliard de dolari depuse la bănci în străinătate!)

Procesul a început pe 25 decembrie ora 13:20 și s-a terminat în jurul orei 14:40, în garnizoana din Târgoviște – UM 0147. Sentința de condamnare la moarte a fost pronunțată la ora 14:45 și, deși verdictul admitea recurs, a fost executată cinci minute mai târziu (14:50), în curtea garnizoanei, lângă clădirea corpului de gardă. Unul din avocați motivase că din moment ce inculpații nu recunosc tribunalul, nu mai există cale de atac a sentinței, așa că decizia trebuia să devină definitivă. Înaintea execuției, Elena Ceaușescu a afirmat, fiind pusă în față cu executarea separată a fiecăruia și referindu-se la soțul ei: „Împreună am luptat, să murim împreună!“. Au fost legați forțat la mâini, lucru față de care au protestat vehement. În drum spre locul execuției Nicolae Ceaușescu a remarcat „Puteam fi împușcați fără mascarada asta!“, apoi a strigat: „Moarte trădătorilor!“ și a intonat câteva versuri din Internaționala. Cadavrele lor au fost transportate cu elicopterul la Stadionul Ghencea, unde s-au rătăcit, fiind găsite a doua zi, și duse la morga Spitalului Militar Central. De acolo au fost transportate la Cimitirul Ghencea, și înmormântate în secret.

La scurt timp după execuție (ora 14:50), pe postul național de televiziune s-a citit comunicatul privind execuția soților Ceaușescu. Fragmente din filmarea cu procesul și finalul execuției au fost difuzate în aceeași zi la televiziunea națională.

Războiul de stradă cu inamici a căror identitate rămâne și astăzi, cel puțin în parte, necunoscută s-a încheiat în 25 decembrie 1989, când Nicolae și Elena Ceaușescu, prinși la Târgoviște, au fost executați în urma unui proces sumar, judecat de un tribunal militar pe care cuplul nu l-a recunoscut.

Cei doi au fost deshumați pe 21 iulie 2010 pentru prelevarea de probe ADN, după 21 de ani, la cererea fiului lor Valentin Ceaușescu și a

ginerelui Mircea Oprean (soțul Zoiei Ceaușescu), pentru a stabili dacă ei au fost sau nu înmormântați acolo. Probele ADN au demonstrat că, într-adevăr, soții Ceaușescu au fost înmormântați la Cimitirul Ghencea din București.

În 1990, colonelul Gică Popa, președintele completului de judecată care a condamnat pe soții Ceaușescu la moarte, a fost avansat la gradul de general de justiție. La 1 martie 1990, un comunicat al guvernului a anunțat că – asemenea generalului Vasile Milea în dimineața zișei de 22 decembrie 1989 – Gică Popa s-a sinucis în biroul său...